

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

COĞRAFİ KONUM

AYNI ENLEM ÜZERİNDEKİ NOKTALARDA (İZMİR-KONYA);

- Güneş ışınlarının geliş açısı,
- Gölge boyları,
- Gölge yönleri,
- Çizgisel hızları,
- Gurub ve tan süreleri,
- Ardışık iki meridyenin birbirine mesafesi,
- Gece- gündüz süre farkları ile
- Gece - gündüz süreleri yıl boyunca ortaktır.

TÜRKİYE'NİN KUZEY YARIM KÜRE'DE OLMASININ SONUÇLARI (Güneyden kuzeye gidildikçe)

- Güneş ışınlarının geliş açısı düşer.
- Sıcaklık ortalamaları azalır.
- Deniz suyu sıcaklığı, tuzluluk oranı ve buharlaşma şiddeti azalır.
- Orman, yerleşme ve tarım üst sınırı ile kalıcı kar alt sınırı azalır.
- Çizgisel hız azalır.
- Gurub ve tan süresi artar.
- Yer çekimi artar.
- Kutup Yıldızı'nın görünüm açısı büyür.
- Harita çizimlerindeki hata payı artar.
- Gölge boyları kuzeye gidildikçe uzar. (En uzun gölge tarih ne olursa olsun Sinop'tadır.)
- Güneş ışınları en büyük açıyla **21 Haziran**, en küçük açıyla **21 Aralık** ayında gelir
- Gece-gündüz süre farkı kuzeye gidildikçe artar.
- Kuzeyden gelen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken, güneyden gelen rüzgârlar sıcaklığı artırır.

PÜF NOKTASI:

Türkiye Kuzey yarım kürede değil de güney yarım kürede yer alsaydı yukarıdaki sonuçlar tam tersi olacaktı. Yani güneyden kuzeye değişen azalan şeyler bu sefer artmış olacaktı!

TÜRKİYE'NİN ORTA KUSAK'TA OLMASININ SONUÇLARI;(ABCD Kodlaması)

- Dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
- Sürekli rüzgârlardan Batı rüzgârları etkilidir.
- Cephe yağışları hakimdir.
- Akdeniz iklimi görülür.
- Maki bitki örtüsüne rastlanır.
- Terra-rossa toprakları görülür.
- Harita çiziminde konik projeksiyon kullanılır.

PÜF NOKTASI:

Ülkemizde bakı etkisine uymayan tek bölge Karadeniz'dir.

PÜF NOKTASI:

Aynı meridyen üzerindeki noktalarda yerel saat,ulusal saat, güneşin tepe noktasına geldiği an,gün içinde gölge boyunun en kısa olduğu an, öğle vakti, her zaman aynıdır. Ancak güneşin doğuş ve batış saati ve gece- gündüz süresi aynı değildir. Bu durum sadece ekinoks tarihlerinde geçerlidir.

Güneşe bakan yamaçlar daha iyi ısınır.

Kuzeye Gidildikçe;

DEĞİŞMEYENLER

- Açısal hız
- Gün süresi (24 saat)
- Ekinokslarda gece gündüz süresi
- İki paralel arası uzaklık
- İki meridyen arası zaman farkı

AZALANLAR

- Güneş ışınlarının geliş açısı
- Çizgisel hız
- Yıllık sıcaklık ortalaması
- Paralel dairelerin uzunluğu
- Meridyenler arası mesafe
- Kalıcı kar alt sınırı
- Tarım üst sınırı
- Yerleşme üst sınırı
- Orman üst sınırı
- Denizlerin tuzluluğu

ARTANLAR

- Işınların tutulması
- Gölge boyu,
- Gece-gündüz süre farkı
- Grup - tan süresi
- Yerçekimi
- 21 Aralık'ta gece süresi
- 21 Haziran'da gündüz süresi
- Kutup Yıldızı'nın görünüm açısı

21 Haziran (Yaz Gündönümü/Yaz Solstisi)

- Güneş ışınları öğle vakti Yengeç dönencesine dik açıyla düşer.
- Öğle vakti Yengeç dönencesinde gölge boyu sıfırdır.
- Türkiye güneş ışınlarını yıl içinde alabileceği en büyük açıyla alır.
- Türkiye'de gölge boyu yıl içindeki en kısa halini alır.
- Türkiye'de en uzun gündüz en kısa gece süresi yaşanır.
- Türkiye'de kuzeye gidildikçe gündüz süreleri uzar, gece süreleri kısalır.
- Bu tarihten itibaren Türkiye'de gündüz süreleri kısaltmaya, gece süreleri uzamaya başlar.

21 Aralık (Kış Gündönümü)

- Güneş ışınları öğle vakti Oğlak dönencesine dik açıyla düşer.
- Öğle vakti Oğlak dönencesinde gölge boyu sıfırdır.
- Türkiye güneş ışınlarını yıl içinde alabileceği en küçük açıyla alır.
- Türkiye'de gölge boyu yıl içindeki en uzun halini alır.
- Türkiye'de en kısa gündüz, en uzun gece süresi yaşanır.
- Türkiye'de güneye gidildikçe gündüz süreleri uzar, gece süreleri kısalır.
- Bu tarihten itibaren Türkiye'de gece süreleri kısaltmaya, gündüz süreleri uzamaya başlar.

21 Mart (İlkbahar Ekinoksu)

- Güneş ışınları öğle vakti Ekvator'a dik açıyla gelmektedir.
- Ekvator'da öğle vakti gölge boyu sıfırdır.
- Bütün Dünya'da ve Türkiye'de gece-gündüz süresi eşittir.
- Bu tarihten itibaren Türkiye'de gündüz süreleri gece sürelerinden uzun olmaya başlar.
- Türkiye'de ilkbahar başlangıcıdır.
- Aynı meridyen üzerindeki noktalarda güneş aynı anda doğar aynı anda batar.

23 Eylül (Sonbahar Ekinoksu)

mi'ye aittir. Filigransın yayınlamak yasaktır."

MEB-AGS 2025 “SON OPERASYON”

- Güneş ışınları öğle vakti Ekvator'a dik açıyla gelmektedir.
- Ekvator'da öğle vakti gölge boyu sıfırdır.
- Bütün Dünya'da ve Türkiye'de gece-gündüz süresi eşittir.
- Bu tarihten itibaren Türkiye'de gece süreleri gündüz sürelerinden uzun olmaya başlar.
- Türkiye'de sonbahar başlangıcıdır.
- Aynı meridyen üzerindeki noktalarda güneş aynı anda doğar aynı anda batar.

Türkiye'nin Özel Konumu ve Sonuçları:

- Ortalama yükseltisi fazla olan bir ülkedir.
- Dağlık ve engebeli bir yapıya sahiptir.
- Üç tarafı denizlerle çevrilidir.
- Enerji kaynakları bakımından zengin ülkelere komşudur.
- Asya ve Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı noktada bulunur.
- Dağlar doğu-batı yönünde uzanmıştır
- Dünya'nın en işlek boğazlarından olan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir.
- Türkiye yer altı kaynakları bakımından Dünya'nın sayılı zengin ülkelerinden biridir.

TÜRKİYE'NİN SINIRLARI

- Ülkemizin en çok sınır kapısı olduğu ülke: Suriye'dir.
- Türkiye - Ermenistan arasında yaşanan problemlerden dolayı sınır kapıları kapalıdır. (Akyaka, Alican)
- Kapıkule, Habur, Gürbulak ve Sarp en işlek sınır kapılarıdır.
- Kars - Tiflis - Bakü Demir yolu Projesi çerçevesinde hizmet vermesi planlanan Canbaz Demir yolu Türkiye ile Gürcistan arasında açılmıştır.
- Türkiye'nin en uzun kara sınırı Suriye ile (877 km) en kısa sınırı Nahçıvan iledir. (11 km)
- En son açılan sınır kapısı Zeytindalı - Hatay (Suriye)'dir. Irak – Derecik sınır kapısı 30 yıl sonra tekrar açılınca en son açılan sınır kapısı olmuştur.
- En eski sınırimız 1639 Kasr-ı Şirin antlaşmasıyla belirlenen İran sınırır. En son belirlenen de Hatay'ın anavatanı katılmasıyla Suriye sınırır.
- Türkiye İran hariç tüm komşularında hem yüzölçüm hem de nüfus olarak büyüktür.
- Yunanistan sınırimızı Meriç nehri, Ermenistan ve Nahçıvan sınırimızı ise Aras Nehri ve Arpaçay belirler bu sebeple doğal sınırlardır.
- Toplam kara sınırlarımız 2875 km'dir. Deniz sınırlarımız ise 8333 km'dir.

SINIR KAPILARIMIZ

1. Sarp Sınır Kapısı (Türkiye-Gürcistan)
2. Posof (Türkgozü) Sınır Kapısı (Türkiye-Gürcistan)
3. Akyaka Sınır Kapısı (Türkiye-Ermenistan)
4. Umut Sınır Kapısı (Türkiye-Azerbaycan)
5. Gürbulak Sınır Kapısı (Türkiye-İran)
6. Kapıköy Sınır Kapısı (Türkiye-İran)
7. Esendere Sınır Kapısı (Türkiye-İran)
8. Habur Sınır Kapısı (Türkiye-İrak)
9. Üzümlü Sınır Kapısı (Türkiye-İrak)
10. Cizre Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
11. Girmeli Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
12. Şenyurt Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
13. Ceylanpınar Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
14. Akçakale Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
15. Mürşitpınar Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
16. Karkamış Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
17. Çobanbey Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
18. Öncüpınar Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
19. İslâhiye Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
20. Cilvegözü Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
21. Nusaybin Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
22. Karbeyaz (Yığıtoğlu) Sınır Kapısı-kapalı- (Türkiye-Suriye)
23. Yayladağı Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
24. İpsala Sınır Kapısı (Türkiye-Yunanistan)
25. Uzunköprü Sınır Kapısı (Türkiye-Yunanistan)
26. Karaağaç-Pazarkule Sınır Kapısı (Türkiye-Yunanistan)
27. Kapıkule Sınır Kapısı (Türkiye-Bulgaristan)
28. Aziziye (Dereköy) Sınır Kapısı (Türkiye-Bulgaristan)
29. Canbaz Sınır Kapısı (Türkiye-Gürcistan)
30. Zeytindalı (Kumlu) Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
31. Derecik-Zet (Mergesur) Sınır Kapısı (Türkiye-İrak)
(Yaklaşık otuz yıldır terör nedeniyle kapalı olan sınır kapısı 2023 yılında yeniden faaliyete girdi)

DEMİR YOLU BAĞLANTISI OLAN SINIR KAPILARI:

1. Kapıkule Sınır Kapısı (Türkiye-Bulgaristan)
2. Uzunköprü Sınır Kapısı (Türkiye-Yunanistan)
3. Çobanbey Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
4. İslâhiye Sınır Kapısı (Türkiye-Suriye)
5. Nusaybin Sınır Kapısı (Türkiye- Suriye)
6. Kapıköy Sınır Kapısı (Türkiye-İran)
7. Akyaka Sınır Kapısı (Türkiye-Ermenistan-KAPALI)
8. Canbaz Sınır Kapısı (Türkiye- Gürcistan)

TÜRKİYE İKLİMİ

PÜF NOKTASI:

Türkiye’de gerçek ve indirgenmiş sıcaklıklar arasındaki fark en fazla **Doğu Anadolu Bölgesi’nde** en az ise **Marmara Bölgesi’ndedir**.

- Denizelliğin fazla olduğu kıyı bölgelerinde ısınma ve soğuma hem daha **yavaştır** hem de aralarındaki sıcaklık farkı daha azdır. Nem sıcaklığı dengeleyici bir unsurdur.
- Türkiye Kuzey Yarım Küre’de olduğundan bakı etkisine bağlı olarak dağların güney yamaçları daha sıcaktır. Bu sebeple; güney yamaçlarda tarım ürünleri olgunlaşma süresi kısa, sulama ihtiyacı fazladır, tarım üst sınırı, kalıcı kar alt sınırı ve orman üst sınırı daha yüksektir. Yerleşmeler ise daha fazladır.
- Türkiye’de genel olarak sıcaklıklar güneyden kuzeye doğru **enleme bağlı**, batıdan doğuya doğru **yükseltinin etkisiyle** azalır.

• Yıllık ortalama sıcaklığın en fazla olduğu bölgeler Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz’dir. En düşük olduğu bölge ise Doğu Anadolu’dur. Yıllık sıcaklık farkının en az olduğu bölge Karadeniz’dir (Nemlilik etkisi). Yıllık sıcaklık farkının en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu’dur. (Karasallık etkisi).

- Donlu gün sayısının en az olduğu bölge Akdeniz’dir (Sıcaklığın 0°C’nin altına düştüğü günlerde don olayı yaşanır.)

İndirgenmiş izoterm haritalarında yükselti ve bakının sıcaklık üzerinde etkisi yoktur.

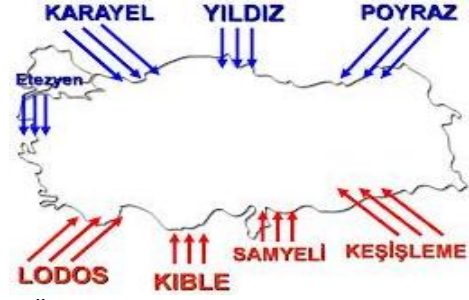
- Yükselti arttıkça basınç azalır sıcaklık arttıkça basınç azalır, yer çekimi arttıkça basınç artar.
- Türkiye’de etkili olan basınç merkezleri; **ÖSYM burada hangi basınç merkezinin Türkiye’yi hangi mevsimde nasıl etkilediğini, hangi yönden geldiğini dinamik veya termik kökenini sorar..!** Buna göre Asor ve İzlanda dinamik ; Sibiry ve Basra termik kökenlidir. Sibiry kuru soğuk , Basra kuru sıcak , İzlanda ise ılık yağış getirir. Sibiry ve İzlanda kışın, Basra yazın, Asor Yaz ve kış etkilidir.

İzlanda Dinamik Alçak Basıncı

Sibiry Termik Yüksek Basıncı

- Türkiye’de etkili olan rüzgârlar;

- Ülkemize enlem etkisiyle **güneyden gelen** rüzgârlar **sıcaklığı artırırken**; kuzey sektörlü rüzgârlar sıcaklığı **düşürür**. Lodos deniz kaynaklı olduğu için **yağışlara** neden olabilir. Marmara’da sık sık **soba** zehirlenmelerine de sebebiyet verir.
- Karayel ve Yıldız denizler üzerinden geldiğinden **yağışlara** neden olabilir.
- Bir yerde föhn rüzgârı görülebilmesi için dağların kıyıya paralel uzanması gerekir. Ege Bölgesi’nde Föhn rüzgârı etkili değildir. Nedeni dağların denize **dik** uzanmasıdır.
- **Poyraz** kara kaynaklı olduğundan kuru soğuk getirir.

PÜF NOKTASI:

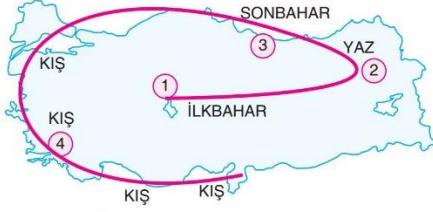
Föhn rüzgârı Doğu Karadeniz’de kışların ılık geçmesine neden olduğundan Rize’de turuncgiller tarımına olanak sağlar. Buna mikroklima iklim etkisi denir. İç Anadolu ve Akdeniz kıyılarında da föhn rüzgârına

- Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu’dan daha fazla yağış almasına rağmen **şiddetli buharlaşmadan** dolayı İç Anadolu’ya göre daha kuraktır.
- Cephe yağışlarına (Frontal), daha çok Akdeniz’de kışın ise yurt genelinde rastlanır. Konveksiyonel (yükselim/kırkikindi) yağışlara iç bölgelerde, Yamaç yağışlarına (orografik) ise daha çok Karadeniz ve Akdeniz’de rastlanır.
- Türkiye’nin **en fazla** yağış alan yerleri; Karadeniz kıyıları, Muğla, Antalya, Yıldız dağları, denize uzak olmasına rağmen **Hakkâri**, Mardin çevresi ve Doğu Anadolu’daki bazı yüksek yerler.
- **En az yağışlı yerler** ise İç Anadolu, Iğdır, Karapınar yöresi, Ergene Ovası, Elazığ-Malatya çevresi’dir.
- Dağlar denize **paralel** uzanmasına rağmen Samsun ve Adana kıyısındaki diğer illere göre **daha az** yağış alır. (600mm) **Nedeni**, dağların kıyıya uzak olmasıdır.

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

Bölgelerin en çok yağış aldığı mevsimler;

ŞİFRE "E" harfi

1. İç Anadolu ilkbahar mevsimi en yağışlı (Nisan, Mayıs) (İ harfi)
2. Erzurum-Kars-Ardahan → YAZ yağışı fazla (Haziran, Temmuz, Ağustos)
3. Karadeniz → Sonbahar yağışı en fazla (Eylül, Ekim Kasım)
4. Akdeniz iklimi (Marmara, Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu) → Kış mevsimi en yağışlı (Aralık, Ocak, Şubat)

• Endemik Türlerden Bazıları:

■ Sığla ağacı (Muğla-Köyceğiz çevresi), Datça hurması (Datça ve Teke yarımadası), Kasnak Meşesi (Göller yöresi), Kazdağı Köknarı (Balıkesir), İspir Meşesi (Kastamonu, Yozgat), Istranca Meşesi (Zonguldak ve Yıldız Dağları). Anzer Çayı (Rize), Safran Otu (Safranbolu çevresi), Ters Lale (Erzurum).

• **Başlıca iğne yapraklı ağaçlar:** Kızılçam, karaçam, sarıçam, fıstıkçamı, ladin, sedir, ardıç, göknar, servi.

• **Geniş yapraklı ağaçlar:** Meşe, kayın, gürgen, kestane, kızılğaç, kavak, ıhlamur, akçağaç, dişbudak.

• **Relikt (kalıntı) bitki:** Geçmiş jeolojik zamanlardaki iklim koşullarında yaşayıp, günümüzdeki koşullara da uyum sağlayarak varlığını sürdürebilen bitkilerdir. Örneğin;

■ Kayın Ağacı (Amanos Dağları ve Murat Dağı)

■ Sığla Ağacı (Köyceğiz çevresi)

■ Sedir Ağacı (Kelkit Çayı Vadisi)

■ ıhlamur Ağacı (Bey Dağları)

■ Kocayemiş ve sandal (Çoruh Vadisi)

• **Bozkır (step) türleri:** geven, çoban yastığı, üzerlik, gelincik, yavşan otu, sığır kuyruğu, koyun yumağı, çayır üçgülü, adaçayı, kılıç otu ve çakır dikenli madımak otudur.

Maki Türleri : Zeytin, zakkum, keçi boynuzu, defne, mersin, sandal, kocayemiş **Çayır türleri:**

Çayır Türleri:

tarla sarmaşığı, düğün çiçeği, mine, kardelen, taşkıran, yıldız ve sarıçiçekli orman gülüdür.

• Ülkemizde en yaygın iğne yapraklı ağaç türü kızılçamdır. En yaygın ağaç türü ise meşedir.

YER ŞEKİLLERİ

• Masif Araziler (yaşlı); Yıldız dağları, Anamur masifi, Bitlis masifi, Menteşe masifi, Mardin masifi, Kırşehir masifi, Zonguldak, Devrekani -Kastamonu masifi, Tokat masifi, Saruhan masifi, Sultan dağları masifi

• Kırıklı dağlar çoğunlukla Ege Bölgesi'nde toplanmıştır. Bunlar; Kaz Dağları, Madra Dağı, Yunt Dağı, Bozdağlar, Aydın Dağları, Menteşe Dağları dağlarıdır.

• Türkiye'deki başlıca kıvrımlı dağlar **Kuzey Anadolu ve Toros dağları kuşağıdır.**

* En yüksek dağ **Ağrı Dağı** iken, en yüksek kıvrımlı dağımız **Hakkari' deki Cilo Dağıdır.**

• Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki volkanik dağlar; Süphan Dağı, Ağrı Dağı (Büyük Ağrı Dağı) Nemrut, Küçük Ağrı, Tendürek Dağı,

Kodlama: SANAT)

• İç Anadolu Bölgesi'ndeki volkanik dağlar; Hasan, Melendiz, Karacadağ, Erciyes, Karadağ (**Kodlama HAMKEK)**

■ **ÖSYM' NİN EN ÇOK SORDUĞU DAĞLAR :** Ağrı, Nemrut, Kaçkar, Canik, Küre, Yıldız, Menteşe, Bey Dağları, Nur , Aladağlar, Cilo , Mercan, Karçal (**bu dağların yerini ve spesifik özelliklerini bilin.** Bunun için Mehmet Eğit youtube kanalı oynatma listesi "17. Video yerşekilleri 5 "

videosunu izleyin. Link:

https://youtu.be/R2f8t4oxqFs?si=8fE_dWKd94Ylxdal&utm_source=ZTQxO

• Ege Bölgesi'nde; Türkiye'nin en genç volkanik arazisi olan Kula Volkanları(ilk jeopark) **UNUTMA!** Türkiye'de volkanik dağlar Doğu Anadolu ve İç Anadolu'da yaygınlık gösterir volkanizmanın yoğun olduğu yerler maden bakımından zengin toprakları verimlidir...

• Türkiye **3. Zaman'ın** sonu **4. Zaman'ın** başlarında epirojenezle bağlı olarak toptan yükselmiştir. Bunun sonucunda geniş düzlükler (**platolar**) oluşmuştur. Türkiye arazisinin büyük kısmı 3. Jeolojik(Senozoyik-Tersiyer) zamanda oluşmuştur. Taşkömürü 1. Zaman, Petrol, linyit, doğal gaz, bakır, demir, krom kurşun çinko, tuz yatakları 3. Zamanda oluşmuştur.

* **İstanbul ve Çanakkale boğazları, Ege ve Marmara denizleri, Kula volkanları, delta ovaları ve insanın yeryüzüne gelişi Kuvaternerde olmuştur.**

Yorum !: yükselti ve engebe arttıkça : sıcaklık düşer, akarsular denge profilinden uzaklaşır, hidroelektrik enerji potansiyeli artar, yatağını derine aşındırmaya başlar, gerçek ve indirgenmiş sıcaklık arasındaki fark artar, izdüşüm ile gerçek alan arasındaki fark tarımsal nüfus yoğunluğu artar, ulaşım zorlaşır, yol yapım maliyeti artar, ekonomik zorluklar artar , göç artar, Aritmetik nüfus yoğunluğu azalır, tarım ürünlerinde olgunlaşma süresi uzar.

Yorum ! : Türkiye'de dağlar doğu batı yönünde uzanır

bunun sonucunda : Karadeniz ve Akdeniz'de dağlar denize paralel uzanır, kıta sahanlığı ve hinterlandı daraltır, kıyı ile iç kesimler arasında ulaşım zordur, delta ovaları az, falezler yaygındır. Orografik yağışlar fazla, koy ve körfez , doğal liman, girinti- çıkıntı az , boyuna kıyı tipi yaygındır. Denizel iklim iç kesimlere sokulamaz...Ege kıyılarında ise Dağlar denizden dik uzandığı için bu durumların tersi yaşanır..!

• Türkiye 'deki **en yaygın** ova tipi tektonik ovalardır. Genellikle **fay hatları**yla paralellik gösterirler.

• **Kuzey Anadolu Fay Hattı Üzerinde:** Bursa Ovası, Balıkesir Ovası, İnegöl Ovası, Yenişehir Ovası, Adapazarı Ovası, Düzce Ovası, Bolu Ovası, Merzifon Ovası, Suluova, Taşova, Erbaa Ovası, Niksar Ovası, Turhal Ovası, Erzincan Ovası, Erzurum Ovası, Pasinler Ovası

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

- **Batı Anadolu Fay Hattı Üzerinde;** Turgutlu Ovası, Salihli Ovası, Nazilli Ovası, Soma Ovası, Aydın Ovası, Alaşehir Ovası, Söke Ovası
 - **Doğu Anadolu Fay Hattı Üzerinde;** Amik Ovası, Kahramanmaraş Ovası, Elbistan Ovası, Malatya Ovası, Elâzığ Ovası, Muş Ovası
 - **İç Anadolu Bölgesi'nde;** Çubuk Ovası, Mürtet Ovası, Eskişehir Ovası, Konya Ovası, Kayseri Ovası
 - **Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde;** Karkamış (Barak) Ovası, Harran (Altınbaşak) Ovası, Nizip Ovası, Ceylanpınar Ovası, Diyarbakır Ovası, Suruç Ovası
- UNUTMA !** Güneydoğu düz değil ; dümdüzdür...

● **Karstik Ovalar;**

Akdeniz Bölgesi'ndeki geniş karstik erime alanları üzerinde oluşan ovalardır. (**Kodlama**)

Tefenni

Acıpayam

Korkuteli

Kestel, Kocaova

Elmalı

Muğla

U

Çivril

Tavas

U

Gembos

- **Volkanik Ovalar;** Malazgirt Ovası, Çaldıran Ovası, Muradiye Ovası, Develi Ovası (Kayseri)

Ege Bölgesi Delta Ovaları;

- Bakırçay Nehri - Dikili Deltası
- Gediz Nehri - Menemen Deltası
- Küçük Menderes Nehri - Efes (Selçuk) Deltası
- Büyük Menderes Deltası - Balat Deltası

Karadeniz Bölgesi'nde Ovalar;

- Kızılırmak - Bafra Deltası
- Yeşilirmak - Çarşamba Deltası

Akdeniz Bölgesi'nde Ovalar;

- Göksu Nehri- Silifke (Göksu) Deltası
- Seyhan ve Ceyhan Nehri - Çukurova Deltası (Türkiye'nin en büyük delta ovasıdır.)

Marmara Bölgesi'nde Ovalar;

- Meriç Nehri- Meriç deltası
- **İç Anadolu Bölgesi'ndeki Platolar;** Haymana, Cihanbeyli, Obruk, Bozok Platoları
- **Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Platolar;** Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır Platoları
- **Ege Bölgesi'nde Platolar;** Yazılıkaya
- **Karstik Platolar;** Teke ve Taşeli Platoları
- **Lav (Volkanik) Platoları;** Erzurum-Kars Platoları ile Ardahan Platosu

PÜF NOKTASI:

Tuz Gölü tabanının altına Türkiye'nin en büyük doğal gaz deposu inşa edilmektedir.

volkanik kökenlidir.

Plato bakımından en zengin bölgemiz İç Anadolu'dur. Tuz Gölü çevresindeki platoları BOHCA (Bozok, Obruk, Haymana, Cihanbeyli) şeklinde kodlamak mümkündür.

TÜRKİYE AKARSULARININ ÖZELLİKLERİ

- Tamamı Türkiye'de olan en uzun akarsuyumuz Kızılırmak'tır. (Ülke dışındaki uzunluk dikkate alındığında Fırat'tır.)
- Meriç - Yunanistan ile Aras (Arpaçay kolu) - Ermenistan ve Nahçıvan ile sınır oluşturan akarsularımızdır.
- Türkiye'den doğup başka bir ülkeden denize dökülen akarsularımız Fırat, Dicle, Aras, Kura ve Çoruh'tur.
- Başka bir ülkeden kaynağını alıp Türkiye'den denize dökülen akarsular ise Meriç ve Asi nehridir.
- Taşımacılık ve ulaşım elverişli değildir. (Bartın ve Manavgat çaylarında kısa mesafeli taşımacılık yapılır.)
- Sakarya, Gediz, Filyos, Ergene kirlilik oranı yüksek olan akarsularımızdır.
- Çoruh, Manavgat, Fırat ve Köprüçay'da rafting sporu yapılmaktadır.
- Meriç nehri akımının büyük bir kısmı Marmara Bölgesi'nden beslenir ancak Ege denizine dökülür.
- Türkiye akarsularının Enerji potansiyeli yüksek, boyları kısa ,rejimleri düzensiz ,debileri düşüktür !
- akarsuların aşındırma şekillerinden olan Kırgıbayır ve Peri bacaları, İç Anadolu ve Doğu Anadolu'da yaygınlık gösterir. Çentik , kanyon ve boğaz vadilere Doğu Anadolu Karadeniz ve Akdeniz'de, Menderes ve taban seviyesi ovaları ise Ege ve Marmara' da yaygındır.
- **Türkiye'nin Kapalı Havzaları;** Göller Yöresi (karstik arazi), Konya Ovası, Tuz Gölü, Van Gölü, Kura-Aras (Hazar Gölü), Afyon-Akarçay, Sultan sazlığı kapalı havzalarıdır.
- Göl bakımından en zengin bölgemiz **Akdeniz'dir.(Gölleri yöresi)**
- Yükseltisi en fazla göllerimiz **Doğu Anadolu Bölgesi'ndedir.**
- Oluşum bakımından en yaygın olan **tektonik göllerdir.**
- En büyük gölümüz **Van**, en büyük tektonik gölümüz; **Tuz Gölü**, en büyük tatlı su gölü ise; **Beyşehir Gölü'dür.**
- Yüz ölçümü yıl içinde en fazla değişen gölümüz **Tuz Gölü'dür.**

Ülkemizde Göllerin Yoğunlaştığı Alanlar:

- **Güney Marmara Gölleri:** Manyas, Ulubat, Sapanca, İznik (**M U S (T) İ**)

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

- **Göller yöresi:** Kestel, Eğirdir, Beyşehir, Acıgöl, Burdur (K E B A B)
- **Tuz Gölü Çevresi:** Tuz, Eber, Seyfe, Akşehir, Sultan sazlığı (T E (K) S A S)
- **Van Gölü ve Çevresi:** Balık, Haçlı, Çıldır, Erçek, Van, Nazik (B A H Ç E V A N)

- Rüzgârlar daha çok yarı kurak iklim şartlarının hüküm sürdüğü **İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu** bölgelerinde etkilidir.
- Rüzgar şekilleri: Mantarkaya, tafoni, şahitkaya, kumul, barkan

• Türkiye'deki Kıyı Tipleri

Boyuna kıyı tipi: dağların denize paralel uzandığı Karadeniz ve Akdeniz kıyıları

Emine kıyı tipi: Dağların denize dik uzandığı Ege kıyıları

Riya kıyı tipi: İstanbul, Çanakkale Boğazı ve Muğla

Damacan kıyı tipi : Antalya -Teke Yarımadası Kaş açıkları

Kalanklı kıyı tipi : Mersin Silifke arası

Limanlı kıyı tipi : Sinop, Büyük ve Küçükçekmece kıyıları

Türkiye'de görülmeyen kıyı tipleri: fiyort ve skyer

* **Buzul Sekillerinin görüldüğü dağlar:** Doğu Karadeniz'de Kaçkar ve Giresun Dağları, Doğu Anadolu'da Ağrı, Cilo, Sat, Bingöl, Mercan ve Allahüekber Dağları, Akdeniz'de Aladağlar ve Bolkar Dağları, İç Anadolu'da Erciyes Dağı buzul etkisinin en fazla olduğu yerlerdir.

• Ülkemizde buzul şekillerine 2000 m., güncel buzullara ise 3500 metrenin üstündeki dağlarda rastlanır.

• Karstik arazilerin en yaygın olduğu bölge Akdeniz'dir. Özellikle tek eve Taşeli platoları Göller Yöresi'nde karstik arazi yaygındır yine Tuz Gölü'nün güneyi Mardin Elazığ çevresinde de görülür Sivas- Zara' da jipsli araziye rastlanır.

Unutmayın, karstik arazinin su tutma kapasitesi düşüktür , geçirimsizlik fazladır, aşınması kolaydır ve delta ovası oluşturma kabiliyeti yokturrrrr!

☞ karstik aşındırma şekilleri: lapy, dolin, uvala Polye Karstik biriktirme şekilleri : sarkit, dikt, sütun, traverten

• Ülkemizde travertenlere Denizli Pamukkale haricinde Bolu, Giresun ve Kırşehir'de de rastlanır.

• Başlıca Topraklar;

UNUTMA! En verimli toprak çernozyum ve taşınmış topraklar olan alüvyonlardır. Alüvyonlara Delta ovalarında rastlanır.

Halom orfik Topraklar İç Anadolu'da hidromofik topraklar bataklık alanlarda yaygındır. Aşırı yıkanan Karadeniz'deki podzolik topraklar asidik özellik gösterir ve verimli değildir.

• Ülke yüz ölçümünün % 66'sı aktif fay hatlarının geçtiği tehlikeli deprem alanlarıdır. Türkiye nüfusunun % 71'i bu alanlarda yaşar.

• Ülkemizde Deprem Riskinin Az Olduğu Alanlar:

Karadeniz kıyı şeridi, Ergene havzası, Şanlıurfa-Mardin arası, Konya-Karaman arası, Anamur çevresidir.

• Erozyonu önlemenin yolları:

- Orman alanlarını koruyup, ağaçlandırma yapmak
- Mera alanlarını korumak, aşırı ve erken otlatmanın önüne geçmek
- Tarım arazilerini eğime dik sürmek
- Eğimli tarım arazilerinde taraçalama (basamaklı) yapılmalı
- Nadas yerine nöbetleşe tarıma geçmek
- Tarım alanlarını boş bırakmak yerine otsu bitkiler ekmek
- Rüzgâr perdeleri kurmak (tarlaların etrafına kavak ağaçları dikerek rüzgâr etkisini kırmak)
- Anız örtüsünün yakılmasını önlemek
- Halkı erozyona karşı bilinçlendirmektir.

• Heyelanın en fazla olduğu yer Doğu **Karadeniz'dir.**

• Ülkemizde heyelana(kütle hareketi) kar erimelerine bağlı daha fazla **ilkbahar** aylarında daha sık rastlanır.

• Ülkemizde en yaygın görülen doğal afet heyelandır.

Engibeli arazi yapısının olduğu her yerde görülebilir.

Heyelanı arttıran unsurlar: eğim ,engebe ,yağış miktarı, tabakaların eğime paralel uzanması ve killi arazi

• Ülkemizde sel olayı başta **Doğu Karadeniz** olmak üzere kıyılarda daha çok yaşanır. Kıyılardan sonra sel felaketine en fazla **İç Anadolu Bölgesi'nde** rastlanır.

• Türkiye'de çığ riskinin en fazla olduğu yerler Yukarı Murat-Van Bölümü, Hakkâri Bölümü ve Doğu Karadeniz'dir. Orman yangınlarına ise kızılçamların varlığından dolayı en fazla Akdeniz ve Ege ' de rastlanır.

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

NÜFUS ve YERLEŞME

- İlk kapsamlı nüfus sayımı II. Mahmut (1831) döneminde yapılmıştır.
- İlk gerçekçi nüfus sayımı ise Cumhuriyet Dönemi'nde 1927 yılında yapılmıştır.
- Sayımlar **her yıl TÜİK** tarafından gerçekleştirilip bir sonraki yılın ilk aylarında açıklanır.

☞ en düşük düşük nüfus artış hızı 2023 yılında (binde 1) en yüksek artış hızı ise 1960'da (binde 29) yaşanmıştır... Ülkemizde 1923 - 1960 arası arttırıcı (savaşlar sonrası), 1960-1985 arası nüfusu azaltıcı politika benimsenmiştir (ekonomik sorunlar). 2005'ten itibaren günümüze kadar yeniden nüfus artışını teşvik politikaları uygulanmaktadır.

PÜF NOKTASI:

Ülkemizde genç nüfus ve doğurganlık oranı azalmakta, yaşlı nüfus oranı artmaktadır. Bu durum ülkemizin gelişmesi ile ilgili bir kriter kabul edilebilir.

- **0-14 yaş arası** genç ya da genç bağımlı, pasif - tüketici nüfus gittikçe oran olarak azalmakta...
- Aktif nüfus:** 15-64 yaş arasında olup çalışan nüfus,
- Bağımlı Nüfus:** 65 yaş üstüne yaşlı bağımlı-pasif - tüketici nüfus denir. Oran olarak gittikçe artmakta...

PÜF NOKTASI:

0-14 yaş arası bağımlı nüfusun fazlalığı ülkenin yeterince gelişmediği şeklinde yorumlanırken yaşlı bağımlı nüfusun fazlalığı gelişmişlik göstergesidir.

☞ ülkemiz nüfusunun %56'sı hizmet, %28'i Sanayi %16'sı ise tarım sektöründe çalışmaktadır!

- Ülkemizde "ortanca yaş" sürekli artmaktadır. Ortanca yaşın yükselmesi ülkenin gelişmişlik seviyesinin arttığını gösterir. 1980 yılında ortanca yaş Türkiye'de 19 iken, bu yıl erkeklerde 34,2 kadınlarda ise 34.7 olmuştur. Buradan çıkan sonuç kadınlar daha çok yaşıyor ve son sözü yine onlar söylüyor :)
- Ortanca yaşın en fazla olduğu il Sinop (42,8), en az olduğu il Şanlı Urfa'dır (21,2).
- Kent nüfus oranı ve miktarı en fazla olan bölge **Marmara'dır.**
- Nüfus yoğunluğu en fazla il **İstanbul** en az olan il **Tunceli'dir.**
- Nüfus miktarı en fazla olan il ise **İstanbul** iken en az olan il **Bayburt'tur.**
- Güneydoğu ve İç Anadolu'da nüfus daha çok yağışın fazla olduğu dağ eteklerinde toplanmıştır. Marmara, Akdeniz, Ege ve Karadeniz'de ise kıyılarda yoğunlaşır.

- ☞ Sinop, Çanakkale, Muğla, Teke ve Taşeli yarımadaları iklim koşulları elverişli olmasına rağmen ulaşım sapa kalmaları ve yarı şekillerinden dolayı nüfus seyrekir.
- ☞ tarımsal nüfus yoğunluğu dağlık engebeli yerlerde fazladır. Fizyolojik nüfus yoğunluğu ise Marmara'da fazladır.

- **Türkiye'de Mevsimlik Göçler;**
Rize; Çay, Ordu ve Giresun; Fındık, Adana, Şanlıurfa; Pamuk, Doğu Karadeniz, Erzurum, Kars; Yaylacılık, İzmir, Muğla, Antalya; Turizm nedeniyle yapılır.
- **Dağınık Kır Yerleşmeleri,** Karadeniz Bölgesi'nde, **Toplu Kır Yerleşmeleri** ise İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Ergene ve İç Batı Anadolu Bölümü'nde yaygındır.
- ☞ bir yerde dağınık veya toplu yerleşmeyi etkileyen temel faktör yer şekilleridir. Yer şekillerinin engebeli olduğu ve bol yağışlı yerlerde dağınık yerleşmeler yaygındır.
- **Sürekli Köyaltı Yerleşmeleri;**
Çiftlik, Mezra, Divan, Mahalle (Kodlama **ÇİMDİM**)
- **Geçici Köyaltı Yerleşmeleri;**
Oba, Kom, Dam, Dalyan, Ağıl, Yayla (Kodlama **OKDAY**)
- Türkiye sadece üç ilde merkez şehirlerinin isimleri il ismi olarak kullanılmaz. Kocaeli ilinin merkezi İzmit, Sakarya ilinin merkezi Adapazarı, Hatay ilinin merkezi ise Antakya'dır.
- ☞ Ülkemizde 30 büyükşehir belediyesi vardır 30 Büyükşehir Ordu'dur. İlk sakin şehrimiz İzmir Seferihisar, 2025 itibarıyla sonuncusu Antalya İbradı olmuştur.

TÜRKİYE EKONOMİK COĞRAFYASI

- Ekonomi Politikaları;
- 1. 1923 - 1932 Dönemi:** İzmir İktisat Kongresi'nin toplanması, Aşar vergisinin kaldırılması, Teşviki Sanayi Kanunu ve Gümrük Kanunu Çıkarılması, milliyetçi ve liberal olması fikri benimsenmesi.
- 2. 1932 - 1950 Dönemi:** devletçi ekonomiye geçilmesi, Sanayi Kredi Bankası kurulması, I. Beş Yıllık Sanayi Planı uygulanması Fakat II. Dünya Savaşı nedeniyle savaş ekonomisi uygulanmış ve Millî Ekonomiye Koruma Kanunu çıkarılması.
- 3. 1950-1960 Dönemi:** özel sektör yatırımlarının artırılması, önemli kara yolları, sulama, liman, enerji projeleri hayata geçirilmesi.
- 4. 1960'tan Sonraki Dönem:** Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulması, 1963 yılında ilk kez 5 yıllık kalkınma planları hazırlanmaya başlanması.
- 5. 1980'den Sonraki Dönem:** 24 Ocak 1980 kararları ile devletin ekonomiye müdahalesi azaltılması, Körfez Savaşı

MEB-AGS 2025 “SON OPERASYON”

ve ekonomik kriz, 1999 Gölçük depremi, devletçilik politikasının azaltılması, enflasyonla mücadele.

TARIM

• Türkiye tarımının en büyük sorunu sulamadır. Sulama sorununun en fazla yaşandığı bölge Güneydoğu ve İç Anadolu bölgeleridir. Sulama sorunu çözüldüğünde GAP’la birlikte Güneydoğu Anadolu’da pamuk, pirinç, şekerpancarı, mısır, ayçiçeği sebze üretim alanları genişleyecek; buğday ve mercimek ekim alanları daralmıştır. Ancak sulama var diye her ürünü yetiştiremezsiniz. Örneğin, çay, turuncgiller, zeytin gibi. Çünkü bu ürünlerin kış ılıkılığı isteği de vardır.

☞ sulama sorununun giderilmesi ile toplam verim ve üretim artar, Nadas alanları azalır ,ürün çeşitliliği artar....Ancak Olgunlaşma süresini etkilemez! Olgunlaşma süresini etkileyen faktör sıcaklıktır. Sıcaklık ne kadar fazlaysa tarım ürünleri o kadar erken olgunlaşır. Şöyle düşün ocağın altına ne kadar açarsan yemek o kadar erken pişer çay suyu o kadar erken kaynar ☺ Olgunlaşma süresi ile hasat süresini birbirine karıştırmamak lazım hasat süresini kısaltan faktör ise makineleşmedir.

• Türkiye’de makine kullanımının az olduğu yerler; Doğu ve Batı Karadeniz’dir.

Ekstansif Tarım (İlkel): Eski usullerin kullanıldığı bir tarım yöntemidir.

İntansif Tarım: Modern tarım yöntemidir.

Nadas Tarımı: Toprağın bir yıl ekilip bir yıl boş bırakılmasıdır.

Monokültür : Bir yörede yaygın olarak yetiştirilen ürüne o bölge için monokültür bitki denir. Örneğin; Rize- çay, Aydın- incir, Giresun- fındık, Malatya- kayısı örnek verilebilir.

Son TÜİK verilerine göre Bazı tarım ürünlerinde birinci olan iller;

Edirne: Pirinç

Tekirdağ : Ayçiçeği, kanola

Bursa: Kivi

Manisa: Üzüm, Zeytin

Aydın: İncir

Antalya: Avokado, Susam, Muz

Burdur: Anason

Uşak: Keten

Afyonkarahisar: Haşhaş

Isparta: Elma, Gül

Konya: Buğday, Arpa, Kuru fasulye, Mısır, Şeker Pancarı

Mersin: Limon

Ankara: Nohut

Niğde: Patates

Adana: Yer fıstığı, Turuncgiller, Soya fasulyesi

Kayseri: Aspir

Kastamonu: Kenevir

Ordu: Fındık

Şanlı Urfa: Pamuk, Antep Fıstığı, Kırmızı Mercimek

Adıyaman: Tütün

Malatya: Kayısı

• Şekerpancarının GAP bittiğinde tarım alanları yaygınlaşacaktır.

• Akdeniz’de pamuğun yerini ekonomik getirisinden dolayı mısır almıştır.

• En fazla seracılık Akdeniz Bölgesi’nde yapılır. Nedeni: kışların ılık geçmesi ve bol Güneş .Doğu Anadolu’da düşük **kış sıcaklığı**, İç Anadolu’da **yaz kuraklığının** erken başlaması, Güneydoğu ise **sulama** eksikliği sebze tarımını olumsuz yönde etkilemiştir.

• **İhracata yönelik ürünlerimiz;** Turuncgiller, Fındık, Kayısı, İncir, Üzüm, Tütün, Haşhaş, Yaş sebze-meyve olarak sıralanabilir.

• **İthal ettiklerimiz;** Mısır, Pirinç, Muz ve tropikal ürünlerdir. **Yetiştirme alanı en yaygın olan ürünlerimiz;** Üzüm, Elma, Buğday,Tütün, Şekerpancarıdır. **(Kodlama: BETÜŞ)**

• **Yetiştirme alanı en dar olan ürünlerimiz;** Muz ve Çay

• **Destekleme alımları yapılan ürünler;** Çay, fındık, şekerpancarı, buğday, haşhaş, kuru incir, kuru üzüm

• **Devlet kontrolünde olan ürünler;**

Tütün, Çay ve Fındık (kaliteyi korumak için)

Haşhaş ve Kenevir (uyuşturucu yapımından dolayı)

Pirinç (sıtma hastalığına sebep olduğundan)

Şekerpancarı (üretim maliyetinden dolayı)

• **El emeği yüksek ürünler;** Pirinç, Çay ve Tütün

• **Su isteği yüksek ürünler;** Pirinç, Mısır ve Çay

• **Yaz kuraklığı isteyen ürünler;** Buğday, Şekerpancarı, Pamuk, Mercimek ve Yer fıstığı

• **%100’ü tek bölgede yetişen tarım ürünlerimiz;** Çay, muz

☞ Türkiye’de üretim alanı ve üretim miktarı en fazla olan tarım ürünü buğdaydır. Nedeni temel besin maddesi olmasıdır.

• **Sanayisi ham maddeye yakın olmak zorunda olan ürünler;** şekerpancarı, çay, ayçiçeği, zeytin, taze sebze-meyve (konserveliklik)dir.

• **Dünya üretiminde 1. Olduğumuz ürünler:** Fındık, incir, kayısı, kiraz

• **Türkiye’de tarım ürünlerinde olgunlaşmanın en kısa olduğu bölge,** Akdeniz; en uzun olan bölge ise Doğu Anadolu’dur. Buradaki temel etken sıcaklıktır.

• **Cumhuriyet dönemi bitkileri;** Çay, Şekerpancarı ve Ayçiçeği diye tanımlanır.

HAYVANCILIK

Manisa: Kümes Hayvancılığı

Konya: Sığır

Ankara: Tiftik Keçisi

Mersin: Kıl Keçisi

Samsun: Manda

Ordu: Bal

Diyarbakır: İpek böcekçiliği

Van: Koyun

• İklimsel değişimlerden en fazla etkilenecek hayvancılık türü arıcılıktır. Sonrasında mera hayvancılığı

☞ Türkiye’de hayvancılığın en büyük problemi hayvan soyadının ıslah edilememesidir yapılması gereken Mera hayvancılığından ziyade besi ve ahır hayvancılığına ağırlık vermektir.

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

● Balık miktar olarak Karadeniz, tür olarak ise Akdeniz'de fazladır. Ayrıca göç yolları üzerinde bulunduğundan dolayı boğazlar da balık tür ve çeşitliliği bakımından zengindir.

● Kültür balıkçılığı en fazla Ege Bölgesi

● Van Gölü'nde endemik bir tür olan inci kefalı bulunur ancak ekonomik açıdan pek getirisi yoktur.

MADENLER

● Madenlerimizin önemli bir kısmının cevher olarak dışarıya satılması sanayi kuruluşlarının tam olarak gelişmediğini göstermektedir.

● Maden bakımından en zengin bölge **Doğu Anadolu**, bölüm **Yukarı Fırat, il ise Elâzığ'dır**.

● Mermer, bor, mangan, bakır, zımpara taşı, trona, barit, krom **ihraç** ettiğimiz madenler arasındadır.

● Doğal gaz, petrol, taş kömürü, fosfat **ithal ettiğimiz** madenler arasındadır.

● Kömür, petrol, doğal gaz gibi madenler **organik** kökenlidir.

● Madencilikte genelde **demir yolu** ulaşımı kullanılır.

● Ülkemizde madencilik faaliyetleri 1935 yılında **MTA'nın** kurulmasıyla başlamıştır.

● **Sermaye** ve teknoloji eksikliği madenciliğimizin gelişmesindeki en önemli sorunlardır.

● Son yıllar itibarıyla toplam ihracat içerisindeki madenciliğin payı sadece %2'dir.

● Ülkemiz maden rezervleri dağınık haldedir. Bu durum ekonomik olarak işletmeyi zorlaştırmaktadır.

● **DEMİR:** Demir hem ihraç hem de ithal edilen bir madendir. Sivas (ham maddeye yakınlık), İskenderun (ulaşım), İzmir (ham madde - pazar), Kırıkkale (askeri-stratejik amaçlı), Ereğli ve Karabük (enerji kaynağına yakınlık) demir-çelik fabrikalarıdır.

● **KROM:** Elâzığ /Guleman, Muğla Dalaman, Fethiye, Eskişehir Mihalıççık. Antalya ve Elâzığ'da ferrokrom tesisleri bulunur.

● **BAKIR:** Bakır **Artvin** (Murgul), **Kastamonu** (Küre), **Elâzığ** (Maden), **Rize (Çayeli)'den** çıkarılır (Kodlama: **K A D E R**). Samsun, Murgul ve Maden'de işlenir.

● **BOR:** Dünya bor rezervinin **%60'tan** fazlası Türkiye'dedir. Seyitgazi (**Eskişehir**), Bigadiç ve Susurluk (**Balıkesir**), Emet (**Kütahya**) ve Mustafa Kemalpaşa (**Bursa**), Kestelek (**Bursa**) çıkarılır. (Kodlama: **B E B E K**.)

● **BOKSİT:** Başlıca alüminyum yatakları Konya (Seydişehir), Antalya (Akseki, Alanya), Muğla (Milas), Zonguldak ve Hatay (Payas)'da bulunur. Fabrika Konya-Seydişehir'dedir.

● **BARİT:** Alanya ve Gazipaşa (Antalya), Elbistan (Kahramanmaraş), Muş ve Eskişehir yörelerinden çıkarılır. Barit, İzmit, İzmir, Elâzığ, Eskişehir, Elbistan, Çanakkale, Giresun, Muş ve Antalya'daki barit unu fabrikalarında işlenir.

● **FOSFAT:** En önemli fosfat yatakları Mazıdağı (Mardin), Bingöl, Şanlıurfa ve Bitlis illerindedir. İşletme Mazıdağı'ndadır.

● **TUZ:** Tuz Gölü, İzmir Körfezi'ndeki Çamaltı Tuzlası, Çankırı, Kırşehir, Nevşehir, Yozgat, Erzurum, Iğdır, Kağızman (Kars) ve Ağrı yörelerindedir.

● **MANGANEZ:** En önemli mangan yatakları: Adana (Ceyhan), Zonguldak, Kastamonu, Denizli (Tavas) ve Artvin (Borçka) illerindedir.

● **CIVA:** İzmir, Konya ve Niğde önemli çıkarım alanlarıdır.

● **FELDSPAT:** Manisa-Demirci, Kütahya-Simav, Aydın-Çine ve Muğla-Milas ve Bilecik-Söğüt yörelerinde yer alır.

● **ASBEST:** Bursa, İskenderun, Erzincan, İzmir, Muğla ve Sivas illerinde yer alır.

● **MERMER:** İhraç ettiğimiz madenler arasında en büyük paya sahiptir. (%49) Marmara Adası (Balıkesir), Balıkesir, Elâzığ, Bilecik, Afyon ve Denizli illerinde yer alır.

● **LÜLE TAŞI:** Eskişehir'de (Sarısu, Kayıköyü, Gökçeoğlu) çıkarılır.

● **OLTU TAŞI:** Erzurum'un Oltu ilçesinde çıkarılır.

● **KURŞUN-ÇİNKO:** Elâzığ(Keban), Balıkesir (Balya), Kayseri (Yahyalı, Zamantı) ve Çanakkale (Yenice),

URANYUM: Oh my god Yozgat, Uşak, Aydın, Çanakkale

TORYUM: Eskişehir Sivrihisar

● **VOLFRAM(TUNGSTEN):** Bursa-Uludağ, Elâzığ-Keban, Kırıkkale-Keskin en önemli çıkarım alanlarıdır.

● **KÜKÜRT:** Isparta Keçiborlu'da bulunur.

● **ZIMPARA TAŞI:** İzmir, Denizli, Aydın ve Muğla önemli çıkarım alanlarıdır. (Kodlama: İDAM)

● **MANYEZİT:** Tavas (Denizli), Eskişehir, Kütahya, Konya, Erzincan ve Bursa'da çıkarılır.

● **TRONA:** Ankara'nın Kazan ve Beypazarı ilçelerinde çıkarılır. Dünya'nın en önemli ikinci yatakları Türkiye'dedir.

● **PERLİT:** Çıkarıldığı yerler Balıkesir, İzmir, Manisa, Nevşehir, Bitlis'te çıkarılır.

● **ALTIN:** İzmir (Efemçukuru, Bergama), Artvin (Cerattepe), Uşak

● **UNUTMA!** Madenleri ezberlemekte zorlanıyorsanız mutlaka **EĞİT AKADEMİ** hafıza tekniklerinden yararlanmanı öneririm. Link: www.egitakademi.com

ENERJİ KAYNAKLARI

● **TAŞ KÖMÜRÜ:** Ülkemizde Zonguldak, Kozlu, Amasra ve Ereğli arasındaki alandan çıkartılır.

● **LİNYİT:** Elbistan (Kahramanmaraş), Soma (Manisa), Tunçbilek, Seyitömer, Tavşanlı (Kütahya), Çan (Çanakkale), Yatağan (Muğla), Çelteç (Amasya), Nallıhan, Çayırhan (Ankara), Dodurga (Çorum) ve Aşkale'de (Erzurum) çıkar.

● **Ülkemizde linyitle çalışan bazı termik santraller:**

■ Kütahya (Tavşanlı, Değirmisaz, Tunçbilek, Seyitömer, Tavşanlı), Manisa (Soma), Muğla (Yatağan, Gökova, Yeniköy ve Kemerköy), Kahramanmaraş (Afşin-Elbistan), Ankara (Çayırhan-Nallıhan), Sivas (Kangal), Bursa (Orhaneli), Çanakkale (Çan)

● **DOĞAL GAZ:** Kırklareli (Hamitabat), Tekirdağ (Hayrabolu), Mardin (Çamurlu), Düzce'de (Akçakoca) çıkarılır.

● **Doğal gaz ile elektrik elde eden santrallerimiz:**

■ Hamitabat (Kırklareli), Ambarlı (İstanbul), Ovaakça (Bursa), Bandırma (Balıkesir), Gebze, Adapazarı, Aliğa (İzmir)'dir.

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

NÜKLEER: Mersin- Akkuyu ve Sinop (enerji üretimi başlamamıştır inşaatı devam ediyor)

• **RÜZGÂR:** Çanakkale (Bozcaada), Balıkesir (Bandırma), İzmir (Alaçatı), Manisa, Bilecik (Bozüyük)

• **GÜNEŞ:** Şanlıurfa, Mersin, Kayseri, Balıkesir, Denizli, Konya önde gelir.

• **JEOTERMAL:** Sarayköy ve Kızıldere (Denizli) ve Germencik'te (Aydın) jeotermal santraller yer alır.

• **KAYA GAZI:** Ülkemizde en önemli rezervleri Diyarbakır çevresindedir.

☞ ☞ Ülkemizde en fazla kullanılan enerji kaynakları kömür ve doğal gazdan oluşan fosil yakıtlardır. Temiz enerji kaynakları içerisinde ilk sırada hidroelektrik gelir ikinci sırada rüzgar enerjisi gelir. Rüzgar enerjisinin en çok kullanıldığı bölgemiz Ege'dir. Sebebi Batı rüzgarlarının giriş koridorunda olması

☞ ☞ **Doğalgaz boru hatları:** TANAP, Mavi Akım, Türk akımı , İran -Erzurum, Bakü -Tiflis- Erzurum, Batı Hattı (en çok doğalgaz aldığımız ülke Rusya en çok Petrol aldığımız ülke İran' dır)

☞ ☞ **Petrol boru hatları:** Kerkük -Yumurtalık, Bakü-tiflis Ceyhan, Batman -Dörtöl, Yumurtalık- Kırıkkale

TÜRKİYE'DE SANAYİ

• Sanayi yeri seçiminde; Ham maddeye yakınlığın önemli olduğu sanayi dalları: Kâğıt, Şeker, Çay, Konserve, Yağ, Et-süt, Rüzgâr, Jeotermal gibi.

Ulaşım maliyeti oluşmasın diye ham maddenin yakınına kurulanlar: Unlu gıdalar, Çimento, Cam-Porselen, Termik santraller, metalürji sanayi. Ham maddeye yakınlığın önemli olmadığı: Tekstil, Tütün, Otomotiv.

Ulaşım özelliğinden dolayı Sanayi tesisi kurulan yerler : Samsun bakır işletmesi, Antalya Ferro kurum İşletmesi İskenderun Demir -Çelik Fabrikası , İzmir ,İzmit ve Mersin Petrol rafinerileri

• **Un ve Unlu Mamuller:** İç Anadolu Bölgesi.

• **Şeker Sanayi:** İlk fabrika Alpullu (Kırklareli) Şeker Fabrikası'dır. Doğu Karadeniz'de ve Güneydoğu Anadolu' da yoktur. Türkiye'de 35 tane şeker fabrikası vardır en yaygın Sanayi tesislerinden biridir fabrikaların hammaddeye yakınlığı önemlidir

• **Konserve Sanayi:** Güney Marmara, Kıyı Ege, Akdeniz ve Trabzon çevresi.

• **Tütün Sanayi:** Samsun, İstanbul, İzmir, Malatya, Manisa, Bitlis, Adana ve Tokat (Kodlama: SİMMBAT)

• **Deri Sanayi:** İstanbul, Bolu, Bursa, Manisa, Kayseri, Uşak ve Erzurum..

• **Pamuklu Dokuma:** İzmir, Denizli, Aydın, İstanbul, Adana, Gaziantep, Bursa, Kayseri.

• **Halı-Kilim Sanayi:** Kayseri (Bünyan), İzmit (Hereke), Muğla (Milas, Datça), Manisa (Kula, Gördes, Demirci) Uşak, Isparta, Gaziantep.

• **Otomobil:** İzmit, İzmir, Adapazarı, Adana ve Bursa, Ankara, Kocaeli

• **Gemi Sanayi:** İstanbul, İzmir ve İzmit en fazla geliştiği merkezlerdir. Kocaeli'de askeri gemi imalatı, Antalya'da lüks tekne imalatı yapılır.

• **Uçak Sanayi:** Sadece Eskişehir ve Ankara'da bulunur (askeri uçak).

Tren ve Vagon Sanayisi: Sivas, Ankara,Eskişehir, Sakarya, Bursa

• **Lastik Sanayi:** Adapazarı, İzmit ve Kırşehir (yerli).

• **Cam Sanayi:** Sinop, İstanbul, Ankara, Denizli, Kocaeli, Eskişehir, Bursa, Mersin ve Kırklareli

• **Seramik Sanayi:** Çan (Çanakkale), Bozüyük ve Söğüt (Bilecik), Kütahya, İstanbul, İzmir ve Eskişehir

• **Kâğıt sanayi:** Giresun (Aksu), Kastamonu (Taşköprü), Zonguldak (Çaycuma), Muğla (Dalaman), Mersin (Taşucu), Afyon (Çay), İzmit, Aydın ve Balıkesir'de bulunur.

• **Kereste Sanayi:** Bolu, Düzce, Kastamonu, Bartın, Ordu, Artvin, Rize, Bafra ve Kırklareli.

• **Mobilya Sanayi:** Ankara, İstanbul, Bursa (İnegöl), Kayseri, İzmir.

Çimento: her coğrafi bölgede bulunur en yaygın Sanayi Tesisleri arasındadır çimento önemli bir ihracat ürünüdür.

TÜRKİYE'DE TİCARET

• İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Gaziantep, Adana gibi Büyük şehirlerde İç ve Dış Ticaret gelişmiştir.

• İhracatımızda en fazla paya AB ülkeleri sahiptir.

• Hem ihracat hem ithalatta en büyük paya sahip olan ekonomik faaliyet kolları sırasıyla Endüstri, Tarım ve Madencilik sektörleridir.

• Son verilerine göre dış ticaret hacminde ve ihracatımızda en fazla paya sahip ülke Almanya'dır. İthalatımızda ise ilk sırada gelen ülke Rusya iken en fazla Dış ticaret fazlası verdiğimiz komşumuz Irak'tır.

☞ ☞ Dış ticarete en fazla deniz yolunu kullanırız ondan sonra karayolu gelir.

Dış ticarete en işlek sınır kapılarımız Kapıkule ve habur'dur

☞ ☞ En çok sattığımız 5 ürün: Otomobil, Demir Çelik ürünleri ,Makine ve kazanlar, Tekstil ve elektrik elektronik ürünleridir.

En çok aldığımız ürünler ise mineral yağlar, (Petrol doğalgaz) motorlu taşıtlar, demir çelik ürünleri, makine ve kazanlar ve elektronik ürünlerdir.

☞ ☞ Türkiye'nin ilk serbest ticaret bölgesi Mersin'de ilan edilmiştir

TURİZM

• Ülkemiz gelen turist sayısı bakımından dünyada 6. sırada olmasına rağmen turizm gelirlerinde ilk 10'a giremez.

• Ülkemizde en gelişmiş turizm dalı kıyı (plaj) turizmidir.

• Kış turizminin en çok geliştiği yer Uludağ

• Kaplıca turizminin en fazla geliştiği Ege ve Güney Marmara'dır.

• İnanç Turizm Merkezleri; İzmir - Meryem Ana, Trabzon - Sümela Manastırı, İstanbul - Ayasofya, Fener Rum Kilisesi, Van - Akdamar Kilisesi, Bursa – İznik, Konya - Mevlana Türbesi, Şanlıurfa - Balıklı Göl, Mersin - Yedi Uyurlar Mağarası

•Yayla Turizmi; Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Adana, Mersin

MEB-AGS 2025 “SON OPERASYON”

- Kongre, Seminer, Fuar Turizmi; İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya
- Yat Turizmi; İzmir, Kuşadası, Bodrum, Datça, Marmaris, Göcek, Fethiye, Kemer ve Antalya
- Mağara Turizmi; Antalya: Dim, Karain, Damlatas, Tilkiler, Beldibi, Altınbeşik, Burdur: İnsuyu, Isparta: Zindan, Tokat: Ballica, Gümüşhane: Karaca, Karabük: Mencilis (Bulak), Mersin: Narlıkuyu, Yedi Uyurlar, Bursa: Oylat mağaraları
- Şelaleler; Antalya’da; Düden, Manavgat ve Kurşunlu, Kayseri’de; Kapuzbaşı, Sinop’ta; Erfelek, Erzurum’da; Tortum, Van’da; Muradiye

• Turizm Koridorları

1. Zeytin Koridoru (Çanakkale-Balıkesir - Bursa)
2. Kış Koridoru (Erzincan - Erzurum - Kars)
3. Yayla Koridoru (Samsun - Artvin arası)
4. İnanç Turizm Koridoru (Tarsus - Mardin arası)
5. İpekyolu Koridoru (Ankara - Bolu - Sakarya)
6. Trakya Kültür Koridoru (Enez - Trakya)
7. Batı Karadeniz Kıyı Koridoru (Sinop - Akçakoca)

Antik Kentler;

Antik Kentler	Efes, Bergama	İzmir
	Milet, Didim	Aydın
	Afrodisyas	Aydın
	Sard	Manisa
	Asos	Çanakkale
	Hirapolis	Denizli
	Knidos	Datça (Muğla)
	Midas	Eskişehir
	Side, Perge, Patara, Aspendos, Termessos	Antalya
Höyükler	Boğazköy, Alacahöyük	Çorum
	Aslantepe	Malatya
	Çatalhöyük	Konya
	Gordion	Polatlı (Ankara)

• Önemli Tarihi Eserlerimiz;

Tarihi Eserler	İnce Minare	Konya
	Karatay Medresesi	Konya
	Gök Medrese	Sivas
	Yerebatan Sarnıcı	İstanbul
	Bozdoğan Kemeri	İstanbul
	Nemrut Heykelleri	Adıyaman
	Yivli Minare	Antalya
	Ani Harabeleri	Kars
	İshakpaşa Sarayı	Ağrı
	Sümela Manastırı	Trabzon
	Akdamar Kilisesi	Van
	Çifte Minerali Medrese	Erzurum
	Yakutiye Medresesi	Erzurum
	Yeşil Türbe	Bursa
	Mevlana	Konya
	Gevher Nesibe	Kayseri
	Truva Atı	Çanakkale
	Safranbolu Evleri	Karabük

• Türkiye’nin UNESCO Dünya Mirası Kalıcı Listesinde Olan Varlıkları;

1. Selimiye Camii ve külliyesi
 2. İstanbul tarihi yerleri
 3. Safranbolu şehri
 4. Divriği Ulucami ve Darüşşifası
 5. Truva Antik kenti- Çanakkale
 6. Adıyaman Nemrut dağı heykelleri
 7. Hattuşaş (Boğazköy)-Çorum
 8. Çatalhöyük- Konya
 9. Xantos-Letoon-Antalya
 10. Bursa Cumalıkızık ve Hanlar bölgesi
 11. İzmir-Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı
 12. Diyarbakır Surları ve Hevsel bahçeleri
 13. Kars Ani Harabeleri
 14. Göreme Milli Parkı - Peribacaları
 15. Pamukkale - Hierapolis Antik kenti
 16. Aydın - Afrodisias
 17. Şanlıurfa - Göbeklitepe
 18. İzmir - Efes Antik Kenti
 19. Malatya - Arslantepe Höyüğü
 20. Ankara-Gordion Antik Kenti
 21. Anadolu’nun ahşap destekli camileri;
- Eskişehir - Sivrihisar Ulu Camii
 - Konya - Beyşehir Eşrefoğlu Camii
 - Kastamonu - Kasaba Köyü Mahmut Bey Camii
 - Ankara - Ahi Şerafeddin (Arslanhane) Camii
 - Afyonkarahisar - Ulu Camii
- 🏰 **ilk milli park** Yozgat çamlığı Milli Parkı son Milli Park ise 2025 Temmuz ayı itibarıyla Kahramanmaraş- Geben vadisidir.

Coğrafi İşaret: son zamanlarda Milli Eğitim kaynaklarında bu kavram sıkça kullanılmaktadır bazı şehirleri tanıtan o

MEB-AGS 2025 "SON OPERASYON"

yöre ile özdeşleşmiş o yörenin kültürel ve doğal özelliklerini temsil eden semboller somut öğelerdir.

Örneğin: Afyon kaymağı, Kayseri pastırması, Antep fıstığı, Ezine peyniri, Hereke İpek halısı, Maraş biberi, Eskişehir Lületaşı, Ödemiş patatesi, Salihli kirazı, Safranbolu lokumu, Mardin kaburga dolması, Gemlik Zeytini, Niksar cevizi, Şile Bezi, Devrek bastonu, Mersin tantunis, Kayseri pastırması, Finike Portakalı, Damal bebeği, Devrek bastonu, Sivas köftesi, Eskişehir çi böreği gibi... **Burada önemli olan bir husus da coğrafi işaretlerin menşe Mahreç ve geleneksel olmak üzere üçe ayrılmasıdır.** ÖSYM bunu sorarsa nasıl ayırt edeceksiniz ?!

Menşe demek ürünün üretim süreci tamamen o yörede gerçekleşmiştir. Mahreç ise ürün ününü o yöreden almıştır ama başka yerlerde de üretilebilir mesela Finike Portakalı menşe kökenlidir sadece Antalya Finike'de yetişir. Ya da Eskişehir Lületaşı dendiğinde sadece Eskişehir'dedir. Ama Adana kebab veya Yozgat arabası dendiği zaman ününü Adana'dan veya Yozgat'tan almıştır. Ama Türkiye'nin her yerinde yapılabilir. Geleneksel kelimesi ise daha genel bir anlam içerir mesela lokum dendiğinde geleneksel ama Afyon lokumu dendiği zaman Mahreç kökenli oluyor. Baklava dendiğinde geleneksel (Türk kültürüne özel) ama Antep baklavası dendiğinde mahreç kökenli olur...

TÜRKİYE'DE ULAŞIM

• Türkiye'de en çok kullanılan ulaşım şekli karayoludur. Türkiye'de ulaşım, dağların doğrultusundan dolayı **doğu- batı** yönünde gelişmiştir.

✎ Deniz ulaşımı ise Türkiye'nin dış ticaretinde en fazla kullanılan ulaşım şeklidir.

• Ro-Ro Taşımacılığı; Haydarpaşa – Trieste, Mersin – Trieste, Trabzon – Soçi, Samsun – Novorossik, Bandırma – İstanbul.

• Akdeniz Bölgesi'ndeki geçitler batıdan doğuya:

■ Çubuk (Antalya) - Göller Yöresine bağlar.

■ Sertavul (Silifke) - Karaman'a bağlar.

■ Gülek (Adana) - Niğde'ye bağlar.

■ Belen (Hatay) - İskenderun'a bağlar.

• Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki önemli geçitler ise;

■ Zigana (Kalkanlı) - (Trabzon) - Gümüşhane'ye bağlar.

■ Kop (Bayburt) - Erzurum'a bağlar.

■ Eğribel - Giresun'u iç kesimlere bağlar

■ Cankurtaran - Artvin (Borçka - Hopa)

• Batı Karadeniz Bölümü'ndeki geçitler;

■ Ecevit (Kastamonu) - İnebolu'ya bağlar.

■ Ilgaz (Çankırı) - İç Anadolu'ya bağlar.

• Marmara Bölgesi'nde ise;

■ Geyve Boğazı (Sakarya)

• **Tüneller;** Zigana en uzun kara yolu tüneldir (Trabzon-Gümüşhane), Ovit (Rize-Erzurum), Cankurtaran (Artvin), Eğribel (Giresun), Sabuncubeli (İzmir-Manisa), 75. Yıl Selatin (Aydın-İzmir), 15 Temmuz Ilgaz (Kastamonu-Çankırı), Orhangazi (Bursa-Yalova), Bolu, Avrasya.

• Türkiye'deki ilk demir yolu hattı İzmir-Aydın arasında yapılmıştır.

• Demir yolu hattı bulunmayan merkezler; Bursa, Yalova, Çanakkale, Antalya, Muğla, Hakkâri, Bolu, Kastamonu, Sinop ve Doğu Karadeniz illerinde hiçbirinde demir yolu hattı yoktur.

✎ Türkiye'de demiryolu ulaşımının olduğu yerler ve hızlı tren güzergahlarının her zaman soru değeri taşıdığını sakın unutmayın...

Samsun, Zonguldak, İstanbul, İzmit, Bandırma, İzmir, Mersin, Adana, İskenderun limanlarının iç kesimlerde demiryolu bağlantısı vardır... (bu çok önemli bilgi mürekkebin gitmiyorsa kanınla yaz bir tarafa!)

✎ **Hızlı trenin güzergahının olduğu iller:** Ankara, Eskişehir, Konya, Karaman, Sivas, Yozgat, Kırıkkale, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bilecik

✎ **Hızlı tren inşaatının devam ettiği yerler:** Kayseri, Afyon, Uşak, İzmir, Bursa

✎ **Ücretli otoyol otoban güzergahının bulunduğu iller :** Edirne, İstanbul, İzmit, Sakarya, Düzce, Bolu, Ankara, Kırşehir, Niğde, Adana, mersin-iskenderun, Gaziantep, Şanlıurfa, Bursa, Manisa, İzmir, Aydın, Çeşme, Çandarlı, Çanakkale, Malkara

✎ **Çanakkale 1915 köprüsü** dünyanın en uzun asma köprüsüdür. Yavuz Sultan Selim dünyanın en geniş ve üzerinde demiryolu ulaşımı da olan köprüsüdür.

Osmangazi Köprüsü İzmit Körfezi üzerindedir.

Elazığ Kömürhan, Adıyaman Nisibi, Elazığ karamağara asma köprüler bulunmaktadır.

✎ **Dünyanın en uzun taş köprüsü Edirne'deki Uzunköprü'dür.**

• Karadeniz ve Akdeniz Bölgeleri yer şekillerinden dolayı havalimanı yapımının en zor ve masraflı olduğu yerlerdir. Ordu-Giresun arası havalimanı ve Rize- Artvin havalimanı deniz içi doldurularak inşa edilmiştir.

• Türkiye'nin ilk bölgesel havalimanı Afyon, Uşak, Kütahya arasına yapılan Zafer Havalimanıdır.

PÜF NOKTASI:

Zigana Tüneli en uzun tünelimizdir.

BÖLGE KAVRAMI

Milli Eğitim Bakanlığı 2016'dan itibaren klasik bölge kavramını bırakmıştır Bunun yerine müfredat bölgeleri , şekilsel ve işlevsel olarak ikiye ayırmaktadır.

Şekilsel Bölge : Doğal ve beşeri şekilsel olmak üzere ikiye ayrılır. Doğal şekilsel bölgeler : dağlık, ovalık, platoluk, iklim, bitki örtüsü , toprak örtüsü gibi doğal özelliklerine göre gruplara ayrılır. Mesela doğal şekilsel özelliklerine göre Hakkari ile Rize birbirine benzeyebilir ikisi de dağlıktır. Ya da doğal şekilsel özelliğine göre İzmir ve Muğla aynı iklim bölgesindedir. Ancak beşeri şekilsel özelliklerine İzmir bir sanayi kenti iken Muğla bir Turizm kentidir. Beşeri şekilsel bölge içinde insanın olduğu faaliyetlere göre

MEB-AGS 2025 “SON OPERASYON”

gruplandırılır. Tarım, Turizm, sanayi, madencilik faaliyetlerine göre nüfus yoğunluklarına göre benzerlik ve farklılıklarına göre bölgelere ayırır. Mesela Şanlıurfa doğal şekilsel özelliğine göre ovalık düzlük ; beşeri şekilsel özelliğine göre ise tarım kentidir.

İşlevsel Bölge: işlevsel bölge kavramında adından anlaşılacağı üzere bir faaliyet vardır ekonomik bir hareket vardır ve içinde insan ve yönetim faktörü etkilidir. Kendi arasında işlevsel yönetim, işlevsel hizmet ,işlevsel istatistik ve işlevsel plan proje bölgeleri olmak üzere 4'e ayrılır. Mesela DSİ 9 Bölge Müdürlüğü dendiği zaman işlevsel hizmet bölgesi olarak sınıflandırılır ama Adana Büyükşehir Belediyesi dendiği zaman işlevsel yönetim bölgesi olarak değerlendirilir. İşlevsel istatistik bölge ise Türkiye'yi 12 bölgeye ayırır ancak Bunları tek tek ezberlemenize gerek yoktur (acıdım size)burada en önemli olan plan-Bölgesel kalkınma proje bölgeleridir.

● Bölgesel Kalkınma Projeleri;

✿ Bölgesel kalkınma projelerinin amacı bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını azaltmak bölgeler arasındaki göçü azaltmak sermayenin bölge içinde kalmasını sağlamak tarım, ulaşım, Sanayi faktörlerini geliştirmektir.

GAP: Adıyaman, Batman, Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt ve Şırnak (Bu projenin ipucu kelimesi sulama enerji ve sosyoekonomik büyümedir)

DAP: 16 ili ve bölge dışından Sivas(ipucu kelimesi hayvancılığı geliştirmedir)

ZBK: Zonguldak, Bartın ve Karabük(bu projeyi tanıyabileceğiniz ipucu kelimeleri ise limancılık ve madenciliktir)

DOKAP: Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon ile Orta Karadeniz Bölümü'ndeki Samsun, Amasya, Tokat, Çorum(içinde yaylacılık kelimesi geçiyorsa bunun dokap projesi olduğu konusunda ipucu yakalayabilirsiniz)

Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi: Amasya, Çorum, Samsun ve Tokat(planlı kentleşme, sel ve taşkınlarla mücadele bu projenin anahtar kelimeleridir)

KOP: Karaman, Aksaray, Niğde, Konya, Kırşehir, Nevşehir, Kırıkkale, Yozgat(Sulama)

● Asma Köprülerimiz;

Çanakkale 1915 (en uzun asma köprü)

Yavuz Sultan Selim (en yüksek asma köprü)

Boğaziçi (15 Temmuz Şehitler) (ilk asma köprü)

Fatih Sultan Mehmet

Osmangazi (İzmit Körfezi'nde)

Nissibi Köprüsü (Adıyaman - Şanlıurfa)

Elâzığ - Karamağara (Ağın)

Kömürhan Köprüsü (Elâzığ - Malatya)

Video ders notu ve haritalar- hafıza teknikleriyle coğrafya kitaplarımdan) derledim. Bunlar tek başına yetmez ama sınavdan önce ilk yardım çantası gibi yanında bulundurur ve bir ön okuma yaparsan çok fazla katkı sağlar.

Bu bildiklerin sana güzel netler yaptıracaktır rahat ol. Önce Allah'a sonra kendine ve çalışmalarınıza güven. Hiç dert etme er ya da geç emeklerin karşılık bulacaktır. Sen elinden geleni yaptın, sınavdan sonra üzerinden büyük bir yük kalkacak. Tüm kalbim sen ve emek veren herkesle...

Mehmet EĞİT

Sevgili Bordo Berelilerim;

Bu özet notta sana olabilecek en faydalı bilgileri vermeye çalıştım. Bu bilgileri kendi kitaplarımdan (özellikle Coğrafya

Yazar: MEHMET EĞİT

“Telif hakları Eğit Akademi'ye aittir. Filigransın yayınlamak yasaktır.”